

# Statenmededeling

## Onderwerp

Themaonderzoek Bestuurskracht energietransitie

## Datum

3 april 2018

## Documentnummer

GS: 4337169

PS: 4343674

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant,

## Kennisnemen van

Het themaonderzoek Bestuurskracht energietransitie dat in opdracht van de Vereniging Brabantse Gemeenten (VBG) en het college van Gedeputeerde Staten is uitgevoerd naar de bestuurskracht van gemeenten en provincies.

## Aanleiding

In het kader van het bestuursakkoord 2015-2019 is met het bestuur van de VBG afgesproken om jaarlijks een onderzoek te doen naar de bestuurskracht van gemeenten en provincies. Er is daarbij in onderling overleg besloten om jaarlijks een ander inhoudelijk thema te gebruiken om de bestuurskracht in beeld te brengen. Daarbij is het niet de bedoeling om elkaar de maat te nemen, wel om kritisch te reflecteren op bestuurskracht en daaruit lering trekken.

In 2017 hebben VBG en ons college in dit kader onderzoek laten doen naar bestuurskracht in relatie tot ondermijning in het buitengebied. In deze statenmededeling komen de resultaten van het tweede themaonderzoek 'Energietransitie' aan de orde.

## Bevoegdheid

Ons college werkt in het kader van Veerkrachtig bestuur veelvuldig samen met de VBG. Door het onderzoek in gezamenlijkheid uit te voeren komen wij de gemaakte afspraken na. Wij sturen u het rapport om u deelgenoot te maken van de resultaten.

## Kernboodschap

### *1. Onderzoek naar bestuurskracht, met energietransitie als casus*

In opdracht van de provincie Noord-Brabant en de Vereniging van Brabantse Gemeenten heeft Bureau Panteia een oriënterend onderzoek uitgevoerd dat een antwoord moet geven op de volgende vraag: hoe zorgen gemeenten en

provincies er voor dat burgers en organisaties gewenste energietransitie oppakken en uitvoeren en welke interne en externe factoren zijn hierbij bepalend voor succes en falen?

Bij het beantwoorden van deze vraag is ingezoomd op de bestuurskracht die gemeenten en provincies laten zien (bij monde van de deelnemers aan het onderzoek, bestuurders en ambtenaren).

Het onderzoek is eind 2017/begin 2018 uitgevoerd met behulp van individuele expertinterviews bij de wethouders en ambtenaren verantwoordelijk voor de Energietransitie bij 22 gemeenten. Het gaat hier om de vijf grootste (B5), zeven middelgrote gemeenten (M7), alsmede een willekeurige selectie van tien kleinere gemeenten uit de Provincie Noord Brabant. Voorts zijn er interviews uitgevoerd bij de provincie Noord Brabant (met gedeputeerde en ambtenaar belast met het dossier energietransitie). Als referentie zijn er interviews uitgevoerd bij 2 andere provincies, te weten: Overijssel en Noord Holland.

**Datum**

3 april 2018

**Documentnummer**

GS: 4337169

PS: 4343674

Bestuurskracht wordt in het onderzoek geoperationaliseerd aan de hand van de definitie van Boogers (e.a. 2008):

- Besliscapaciteit, is de gemeente in staat afgewogen besluiten te nemen?
- Uitvoeringscapaciteit, is de gemeente in staat genomen besluiten effectief tot uitvoering te brengen?
- Verantwoording, is de gemeente in staat uitvoering te monitoren?

## *2. Samenvatting van het onderzoek*

"Uit dit onderzoek blijkt dat er grote verschillen zijn tussen Noord-Brabantse gemeenten in hoe ver zij zijn met de Energietransitie en in hoe zij deze aanpakken. Bestuurskracht is hierbij een belangrijke factor. Er zijn gemeenten die in zekere of zelfs hoge mate inzetten op het genereren van besliscapaciteit en uitvoeringscapaciteit op dit thema, maar er zijn ook gemeenten die dit niet of onvoldoende doen. Vooral grotere gemeenten (en enkele kleinere) hebben een visie op dit thema ontwikkeld en geven hier in de praktijk uitvoering aan. Aan de andere kant van het spectrum vinden de onderzoekers vooral kleinere gemeenten, die het thema nog niet of nauwelijks hebben opgepakt. Daartussen bevindt zich een aantal gemeenten dat vooral op projectmatige basis bezig is met de Energietransitie. Positief is dat er veel plannen zijn ontwikkeld en in ontwikkeling en dat er veel projecten draaien. Er is echter bepaald geen sprake van een synchrone ontwikkeling op dit thema binnen het palet aan Brabantse gemeenten, laat staan dat er sprake is van enige regie. Iedere gemeente gaat zijn eigen weg en interpreteert de opgave op zijn eigen manier (voor zover men hier al mee aan de gang gaat). Men kan binnen de eigen gemeente de 'quick wins' realiseren. De effecten hiervan voor het realiseren van de veel grotere ambities zijn echter beperkt. Men zoekt zijn heil dan buiten de gemeentegrenzen in samenwerkingsverbanden met andere gemeenten, of in de regio. De regionale strategieën lijken veelal nog in ontwikkeling en hier en daar al tot resultaat te leiden, maar nog niet op grote schaal effectief.

Voor kleinere gemeenten geldt sowieso dat men de bestuurskracht voor het aangaan van de energietransitie niet zelfstandig kan realiseren en de opgave voor 2050 niet zonder hulp kan of wil oppakken.

De energietransitie is hiermee niet alleen een gemeentelijke opgave, maar heeft zich ontwikkeld tot een regionale of zelfs provinciale opgave, waarbij aangetekend dat nu iedere gemeente of regio zelf het wiel aan het uitvinden is. Dit is niet bevorderlijk voor een doelmatige en effectieve aanpak van de energietransitie en de gewenste versnelling hierin. De onderzoekers zien hier dat er ruimte is voor de provincie Noord-Brabant voor een sterkere faciliterende rol (dus een sterker beroep op de uitvoeringskracht van de Provincie):

- Ondersteuning van besliscapaciteit bij vooral kleinere gemeenten. Dit houdt onder andere in definiëring van doelen, bijdrage aan het opstellen van plannen; dit om de achterblijvers in ieder geval op het spoor te zetten. Overigens zouden doelen en definities over het geheel genomen wel eenduidiger mogen zijn;
- In het kader van uitvoeringscapaciteit: zoeken en creëren van (inter)regionale verbinding, aanbieden van kennis en kunde (Provincie als kenniscentrum is nu onvoldoende bekend), creëren van draagvlak;
- Verantwoordingscapaciteit; vaak nog een bottleneck bij gemeenten. Uniformiteit in het meten van de voortgang lijkt gewenst in het kader van monitoren van de voortgang van de energietransitie."

### **Consequenties**

Het beeld dat gemeenten op verschillende manieren inzetten op de energietransitie is voor ons college herkenbaar. Sommige gemeenten hanteren al langere tijd een duurzaamheidsbeleid en weten besluiten daarover doelmatig tot uitvoering te brengen. Andere gemeenten richten zich meer op korte termijndoelstellingen, maar weten wel projecten op energiegebied van de grond te krijgen. En ten slotte zijn er gemeenten die zich beperken tot het financieel ondersteunen van projecten van burgers en bedrijven.

Samengevat blijkt uit dit onderzoek dat bestuurskracht noodzakelijk is voor het aanpakken van urgente maatschappelijke opgaven (zoals energietransitie). Bestuurskracht wordt versterkt door vanuit het perspectief van de '1 overheid-gedachte' te handelen. Daarvoor is daadwerkelijk partnerschap en samenwerkingskracht een eerste vereiste, met respect voor ieders rol en optimaal gebruik van ieders toegevoegde waarde.

Samen met de VBG en de Brabantse gemeenten gaan wij hiertoe diverse stappen zetten. Enkele stappen zijn al concreet zoals het [Manifest Klimaatstroom-Zuid](#) waarin wij als mede-initiatiefnemer gemeenten oproepen om onder meer energietransitie als belangrijk thema op te nemen in de coalitieakkoorden, en bijbehorende bijeenkomsten op 4 april (Klimaatagenda Brabant, Kansen voor uw gemeente) en 4 juni (Klimaatop-Zuid). Andere stappen ontwikkelen we de komende maanden, mede in het licht van het interbestuurlijk programma (IBP), het nationale Klimaat en Energie Akkoord en

#### **Datum**

3 april 2018

#### **Documentnummer**

GS: 4337169

PS: 4343674

de Regionale Energie Strategieën, alsmede de vaststelling en uitwerking van de Brabantse Omgevingsvisie. En tenslotte zal in het nieuw op te stellen beleidsplan energie de benodigde aandacht besteed worden aan het vormgeven van de bestuurskracht van de gezamenlijke Brabantse overheden.

**Datum**

3 april 2018

**Documentnummer**

GS: 4337169

PS: 4343674

**Europese en internationale zaken**

Niet van toepassing

**Communicatie**

De VBG zal de komende maanden met haar leden gesprekken aangaan over dit rapport.

**Vervolg**

—

**Bijlagen**

1. Rapport Panteia

Gedeputeerde Staten van Noord Brabant,

de voorzitter,

de secretaris,

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

Opdrachtgever: de heer R.M.J. Peusens, (073) 681 20 31,  
rpeusens@brabant.nl, eenheid Bestuurlijke Org. en Toezicht van eenheid  
Algemeen Directeur.

Opdrachtnemer: de heer E. van Weegen, evweegen@brabant.nl, –.